

EMILY ELGAR

TÄIUSLIK ELU? VÕI TÄIUSLIK VALE?

Inglise keelest tõlkinud

Ragne Kepler

Originaali tiitel:

Emily Elgar

If you know her. The perfect life? Or the perfect lie ...

First published in Great Britain in 2017 by Sphere, an imprint of Little,
Brown Book Group

Copyright © Emily Elgar 2017

Toimetanud Mari Karlson

Kujundanud Angelika Schneider

Tõlge eesti keelde © Ragne Kepler ja Tänapäev, 2017

ISBN 978-9949-85-201-7

www.tnp.ee

Trükitud AS Pakett trükikojas

Óde Amyle

TÄNUSÕNAD

Alustuseks tahan tänada oma toredat agentti Nelle Andrew'd, kes uskus sellesse raamatusse veel enne, kui ma ise teadsin, et selle kirjutatud saan.

Alatise ootuste ületamise eest suur tänu ülivõimekale Lucy Malagonile kirjastusest Little, Brown ja tänu kogu kirjastusele nende töö ja pühendumise eest.

Tänan oma ristiisa Tom Shieldsi elutarga nõuande eest: „Ära jäta midagi tegemata ainult sellepärast, et see on raske.”

Tänan oma armsaid sõpru, kellega koos on nii vahva ja kellele saab alati toetuda, ja tänan Stonehouse'i aastatepikkuse peavarju eest.

Tänan oma imetoremaid õdesid Lara Pettiferi ja Catherine Williamsit – jääme ikka ja alati Elgari tüdrukuteks.

Sügavaim tänu erakordsetele vanematele Edward ja Sandy Elgarile kõigutamatu usu eest sellesse raamatusse ja mind kogu elu saatnud armastuse eest.

Lõpuks tahan tänada oma kallist abikaasat James Legend Linnardi, et ta iga päev minu kõrval on. Armastan sind.

*Kõik me elame
ühe jalaga muinasjutus,
teisega kuristikus.*

Paulo Coelho
„Eleven Minutes”

PROLOOG

Pimedus nagu kisuks teda enda jäisesse embusse, kui ta mööda kitsast tänavat kottpimedasse õhe kõnnib. Igal hingetõmbel kopsudesse tulvav jäine õhk teeb valu, samm on kärme, võetud suunas kindel. Ta kuuleb oja vulinat enda kõrval ja arukase oksi pea kohal kägisemas justkui kokkupõimitud liigesevalu sõrmi.

Kuu näitab oma lahkete laigulist palet, valgustades tema teed nagu haldjast ristiema. Ta naeratab kuule, enne kui see taas tõtlike pilvede taha kaob. Ta on osa sellest maailmast, see liigub temaga koos, otsekui oleks mingi nähtamatu jõud vaikse ohkega valla pääsenud ja ta astuks ühte sammu eluga. Ta hakkab üllatuseks eneselegi ümisema sealsamas leiutatud lapselikku viisijuppi, mõtetut, aga talle see ei loe ja häbi tal pole.

Miks ta varem tähele ei pannud, milline rahu võib valitseda?

Üminast saab nimi. Silpe venitades hüüab ta heleda häälega: „Maisie!” Vaikib ja hüüab valjemini: „Maisie!” Siis kuulatab. Öine vaikus on kui kõiksus – pinev, lõputa. Iga hetk on oodata hekis rabistamist, kerget prõksatust, kui õrnad raod Maisie kräbedate käppade all murduvad. Aga praegu valitseb vaikus. Ta otsustab mitte muretseda: Maisie jookseb kusagil läheduses, keha adrenaliinist pingul, nina maas, sabaga vehkides, kurt kõigele peale

ümbritsevate lõhnade kakofoonia. Ta kohendab kotti õlal, hõikab uuesti ja jätkab teed mööda tuttavat konarlikku tänavat.

Selja taga välgatavad autotuled ehmatavad teda, nagu tungiksid need isiklikku hetke, tabades teda milleltki, mida keegi näha ei tohiks. Auto on tuttav. Ta lehvitab, heites asfaldile varju, millel on ebaloomulikult pikad käed.

Ta kiirendab sammu jooksuks, eespool on möödasõidutasku, nad saavad seal peatuda ja rääkida. Aga jooksmine on auto tähelepanu köitnud, näidates mingit sorti nõrkust, ja ta tunneb, justkui oleksid tema seljale suunatud autotuled kantud elajalikust raevust nagu klaasistunud pilguga transis metsloomal, kel sõõrmeis saagi lõhn. Ta tunneb, kuidas tuled järjest kiiremini ja kiiremini lähenevad. Tema kõrist vallandub karje, aga hääl hajub tuulde, justkui vajataks seda mujal, kusagil teises näidendis. Auto uriseb nüüd juba päris tema selja taga.

Kott kukub õlalt ja kael nõksatab, kui auto teda puusast haukab. Ta tunneb luid mõranemas nii kergesti kui portselan, hoop lööb ta pöörelema, meeletu piruett lennutab ta oja veerele. Jalga-dest ei ole abi, ta maandub selili. Okkad kriimustavad käsi, kui ta hekist tuge otsib, pihku jäävad vaid põldmarjad ja vitsakesed, mis hoogu isegi ei pidurda. Ta kuuleb end karjumas, kusagilt eemalt, nagu kostaks taamalt kellegi teise hääl. Ta pea paiskub millegi kõva vastu, otsekui visataks lihuniku lauale kantsakas liha.

Oja on üsna kitsas, ta mahub kenasti selle rüppe nagu puusärki. Süda taob sellise jõuga, et ta ei tunne midagi muud. Isegi jääne vesi, mis ta ümber toimekalt vuliseb, üritades nüüd, kus tema teel ees on, voolule uut sängi leida, ei salva enam. Jääne õhk lehkab märjast mädanevast sodist ja hingeõhk tekitab ta ümber uduseid pahvakuid justkui väikseid vaime, nagu oleks osa temast põgenemas, lahustumas öhe.

Ta avab silmad, taevast on ikka öiselt sünk, tillukesed vihma-
piisad piitsutavad nägu. Auto on lõpuks tema kohal seisma jäänud.

Ta paneb käe jalge vahele ja tõstab siis silme ette. Verd pole.
Jumal tänatud, verd pole. Maisie, üleannetu Maisie haugub. Ta
kuuleb teelt samme. Need peatuvad tema kohal. Ta soovib, et
poleks peatunud. On kergendus, kui sammud uuesti eemalduvad.
Puhteaegne vaikus ümbritseb ta vastset sängi. Ta tunneb, kuidas
oja tüünes rahus teda hällitab, ja otsustab veidikeseks suigatada,
sest ärgates on kõik selge ja ta tunneb ennast jälle vabana.

ALICE

Istun oma tavalisele toolile tema vastu. Tema pilk on pööratud mulle, ta ootab kannatlikult, et ma alustaksin. Tervitust ma ei looda, mis on hea, sest ta ei tervita kunagi. Ta lihtsalt ootab nagu spetsialist, et rääkima hakkaksin mina, mida ma alati ka viimaks teen.

„Tere, Frank, head uut aastat. Loodan, et sul läksid jõulud kenasti. Mul on hea meel sind näha!” Naeratan talle.

Tema ei liiguta, isegi ta ilme ei muutu.

„Oleksin nagu terve igaviku ära olnud.” Vaatan ringi. Tema kasin väike ruum on samasugune. Pärast kogu allasadanud vihma on aknast tulvav jaanuarivalgus kergendus, selles on näha õhus lendlevaid tolmukübemeid.

„Meil olid päris toredad jõulud. Mäletad, ma rääkisin, et käisin Davidiga New Forestis vanematel külas? Ema ja isa kolis Claire küüni, mille nad ümber kohandasid, nii et nüüd on vana maja tema, Martini ja laste päralt. Mõtlesin, et see ei lähe mulle korda, aga see oli siiski veidi imelik: maja, kus me üles kasvasime, oli täis kellegi teise asju. Aga Davidi meelest olid mu vanemad sellise korraldusega rahul ja see on mõistagi kõige tähtsam.”

Minu õde Claire oli selle plaani välja haudunud ja hoolikalt täide viinud. Minust kõigest poolteist aastat noorem Claire otsustas, et on naeruväärne, kui meie vanemad kolistavad ringi Georgia

stiilis nelja magamistoaga majas, samas kui tema on oma perega surutud kolme magamistoaga üürikorterisse. Minu arhitektist abi-kaasa David tegi kõrvalhoone ümberehituse plaani ja vana musta-laiguline küün ehitatigi vaid poole aastaga ümber. Oma tasasel moel pakkisid vanemad kokku lindude välimäärarjad, kruusid ja vana tammise laua, millel on endiselt pikemasse serva kraabitud Alice Taylor, ja läksid jalgu lohistades oma uude kodusse. Muu kraami jaoks üüris Claire konteineri.

Frank ootab, et edasi räägiksin.

Nihutan end oma toolil.

„Lapsed olid armsad. Claire’i viieaastasel pojalt Harryl olid hiljuti täid olnud ja ta avastas, et sõnas tädi on tähed ainult veidike teisiti, nii et ta kutsus mind kogu jõuluaja täi-di Alice. Davidi meelest oli see ülimalt lõbus. Ma andsin Martinile märku, et ta käsiks Harryl lõpetada, aga Martin kas ei taibanud või ei võtnud vaevaks midagi ette võtta. Martinist ei saa kunagi aru.”

Minu õlgukehitava närva õemehega polnud asi veel selge. Mõtlesin, et ta on kas vaikne geenius või kõike muud kui terane. Davidi meelest on Martin lihtsalt aru saanud, kuidas elus kergelt läbi saada. Mis teeb temast, kui see on tõsi – eriti arvestades, et ta on abielus minu õega –, minu arvates geenius.

„Õnneks ei ärritanud me Claire’iga teineteist eriti, aga, jumal küll, esimesel jõulupühal oli üks asi.” Kummardun Franki poole. Ma ei saa kuigi paljudele lastest jutustada, nii et ma kavatsen seda mõnuga teha. „Olin just Harryt vannitanud ja läksin alla kööki ja tabasin Claire’i Elsale viinamarju koorimas ... viinamarju, taeva pärast! Saan aru, kui seda teha beebi jaoks, aga kolmeaastase?! Usun, et Claire taipas, mida ma mõtlesin, ja ütles kohe, et Elsa ei söö koorimata viinamarju. Õnneks tuli David sisse ega lasknud mul Claire’i kritiseerida.”

See viimane ei vastanud päriselt tõe. Davidi kohalolek ei lasknud vaidlusel täie hooga puhkeda, aga ma polnud suutnud jätta pomisemata: „Oled lasknud end ümber sõrme keerata,” kui nägin Claire'i uue köögilaua kohale kummardumas ja küüntega viinamarjadelt koort maha kiskumas, Elsa istus samal ajal oma toolis ja prõmmis jalgadega vastu lauda nagu väike diktaator.

Claire oli oma tegevuse katkestanud. „Mis sa ütlesid, Ali?”

Elsa oli lõpetanud jalaga laua kolkimise, et mulle otsa vaadata, põsed punased ja lööbes, viinamarjamahlast läikimas. Ta paistis solvunud minu sekkumisest hetkel, mil asjad tema jaoks nii kenasti sujusid.

„Kuule nüüd, Claire. Koorid sa tõsimeeli talle viinamarju?”

Claire lõpetas viinamarja koorimise ja ulatas selle Elsale, kes minult pilku pööramata emalt viinamarja napsas ja tõntsaka käega himukalt suhu pistis.

„Ma tahan lihtsalt, et ta rohkem puuvilju sööks ja see on ainus võimalus,” oli Claire liialdatud vaoshoitusega öelnud. Elsa hakkas viinamarja lutsima, üritades hammastega selle libedast kooreta pinnast kinni hoida. Claire rüüpas lonksu veini, enne kui ütles: „Jäta mind rahule, Alice. Nõus?” Selle alltekst oli: „Sul endal pole ju lapsi, nii et kuidas sa saaksidki mõista?” Siis oligi David sisse tulnud, täpselt õigel hetkel nagu alati, enneaegu hallid juuksed rebenenud pabermütsi alt veidralt turritamas. Ta teadis, et ma olen vintis ja piisavalt väsinud, et väiklast riidu kiskuma hakata.

„Kuule, Alice, tule ja aita isal ja minul Martinile ja emale ära teha.” Nad olid mänginud elutoas lauamänge, kui mina Claire'i lastega aitasin. David ei kannata tülisid, nii olin ma Elsa toolist mööda astunud ja läinud Trivial Pursuit'i mängima. Eemaldudes olin ma näinud Elsa tillukesest suust midagi helerohelise silma-

muna laadset välja vupsamas. Hiljem oli David astunud kooritud viinamarjale ja mina olin Claire'i ees vabandanud ja me olime naernud raja üle, mis David plaaditud põrandale jättis.

Terapeut võinuks selle peale küsida: „Ja mis tunde õe märkus sinus tekitas?” Aga mitte Frank, see polnud tema stiil.

Jätkasin. „Kõik muu oli tõesti tore. Ema ja isa olid armsad ja tasased nagu ikka. Ehkki täielikult Harry ja Elsa käpa all, meeldib vanematele nende läheduses olla. Oletan, et niimoodi on peredes tavaks: vanaemad teevad kodutöid, õpetavad lapselastele iga-sugu asju, räägivad, kuidas oli siis, kui nemad olid lapsed – kogu selline värk.” Jään vait, neelatan, olemata kindel, kuidas ma ise sellesse pilti passin. Mõtlen, kas Frank paneb tähele, kui kiiresti ma teemat vahetan.

„Davidi isa Simon oli mõned päevad meil ja siis käisime oma sõprade Jessi ja Timi juures – nemad on meie sõbrad, kellest ma rääkisin – uut aasta vastu võtmas. See oli üsna tagasihoidlik, peamiselt lauamängud ja vein.” Kehitan õlgu. „See oli tore.” Viie aasta eest, kui Davidi ema Marjorie rinnavähki suri, armus le-sestunud Simon uuesti golfi. Ta tundub päris rahul olevat. Ma ei oska enam midagi muud öelda. Tajun, et Frank teab, et jätan talle midagi rääkimata, olen andnud lubaduse, mida püüan eemale peletada nagu tüütut kärbest.

Naaldun toolileenile. Frank ei ole vahepeal muutunud. Tema koolnulik pea toetub raskelt padjale. Osalt jääb ta hingamis-aparaadi varju, tema trahheostoom on kinnitatud nagu kaheksajala kombits suure sinise plastiktoru külge, mis väljub julmalt otse kõri keskelt. Tema ihu on närb kui kriipsujukul, aga pea suur ja raske, nagu oleks see marmorist tahutud. Hingamisaparaat ja monitorid tema taga plöksuvad ja piiksuvad järelejätmatult. Need tunduvad valjemad, pealetükkivamad, kui ma mäletasin.

Lucy, Franki tütar, ütles mulle kunagi, et ta isal on tugev edela aktsent. Ma armastan aktsente. Kahju, et ma ei pruugi kunagi teda rääkimas kuulda. Vaatan talle otsa. See on udune aimdus fotodel nähtud Frankist. Nagu palavalt armastatud vana mängukaru: nahk haiglaõhust kahkjast, juuksed valged ja haprad nagu õhukeseks kistud vatt.

Kui ta kahe kuu eest haiglasse toodi, olid tema juuksed mahagonikarva nagu minu omad. Mäletan, et keegi medõdedest – võibolla Carol – ütles, et meid võiks vennaks ja õeks pidada. Ehk panigi see märkus mind Frankiga niimoodi rääkima. Või oli asi selles, et ta on siin nii kaua olnud ja nädalate viisi ei käi keegi teda vaatamas. Või lihtsalt seepärast, et Frank on nii hea kuulaja.

Minu vaist ütleb, et Frank on rohkem teadvusel, kui ajuska-neeringute ja -uuringute tulemused näitavad, aga vaist ei lähe arvesse, kõike peab aparaatide ja diagrammidega tõestama, enne kui midagi muuta saab. Kui Frank alles haiglasse saabus, oli temaga rääkimine nagu tühja karbiga kõnelemine – ta oli kusagil ära, ma ei tea, kus –, aga nüüd tunnen temaga istudes, et ta on kohal. Ma tean, et ta kuulab. Ühtki lihast liigutamata ja sõna ütlemata rahustas ta mind jõulude eel mu esimese nurisünnituse aastapäeval. Rääkisin talle esimesest, kui tal trahheostoomi puhastasin. Arvan, et see üllatas meid mõlemat. Siis jutustasin talle järgnenud seitsmest. Rääkisin talle isegi nendest, millest David ei teadnud; mu keha kustutas tillukese elu sama tõhusalt ja vaikselt, nagu kustub küünal purgis. Ma tundsin ennast pärast Frankiga rääkimist paremini. Ilmselt on abiks, et ta ei saa liigutada, et ma ei pea nägema nii tuttavat pingutust peita haletsust, mida ma näen enamiku inimeste nägudel. Ma paitan Franki juuksebeemeid, sama pehmeid nagu hingeõhk mu käeseljal. See uus aasta märgib üritamise lõppu ja püüdmist leppida, et meil ei saa oma lapsi olema.

Ma lubasin Davidile, leppisin, et kaheksa aastat üritamist on kõik, mida me suudame. See sai läbi.

Hammustan huulde. Ma ei saa lasta tekkida harjumust Frankile endast liiga palju rääkida – see poleks tema suhtes õiglane –, niisiis tõmban käe tagasi ja pööran pilgu eemale. Jõulude ajal tööl olnud medõed on Franki jalutsisse ümber voodiraami punast karda põiminud. Tean, et nad mõtlesid head, aga praegu näeb see veidi tobe välja.

Ma tõusen püsti, tänulik, et saan midagi teha. Võtan kleeplindi voodiraami küljest lahti ja kerin karra kokku. Kujutlen Franki mõtlemas „olgu Jumal selle eest tänatud”, nii et naeratan ja ütlen karda prügikasti visates: „Võta heaks, Frank.”

Peale punase karra ning plastmassist jõuluvana kelgu ja põhjapõtradega, mis näevad välja, nagu oleks neil kaheharulised keeled, on 9B sel aastal kergelt pääsenud. Ainsad muud kaunistused Franki ümber on paar öökapi sätitud jõulukaarti. Jätan need sinna.

Kuulen osakonna lõpus hääli, teiste päevase vahetuse õdede saabumist. Minu vahetus algab viie minuti pärast, niisiis ütlen Frankile nägemist ja kõnnin mööda laia koridori, mis moodustab St Catharine haigla – või Kate'i, nagu kõik seda kutsuvad – 9. osakonna, kolm Kate'i intensiivravi palatit. 9B on nelja voodikohaga väike intensiivravipalat. Kõik meie patsiendid vaaguvad oma isiklikul elu ja surma köiel. Meie, õed, hoolitseme patsientide eest ühiselt, aga kuna Frank võeti haiglasse juba novembris, olen alati ise Franki põetanud.

Osakonna sissepääsu poole kõndides kriuksuvad mu valged tennised antistaatilise mittelibiseva tumerohelise plastkattega põrandal, mis on minu jaoks sama tuttav heli nagu vee keemine kannus. Ehkki kõik paistab endine, on jõulud osakonda kuidagi muutnud, täna hommikul on mingi tunne võimalikkusest. Per-

sonali hulgas on mõned uued liikmed, päevaraamatud on uued ja õdede toas on vaipa puhastatud. Lõhn on sama, mis igas haiglas: tunda on ülekeedetud kartulite ja antiseptikumi niisket hõngu. Külastajad peavad seda lämmatavaks, aga kui sa siin töötad, harjud ära.

Kavatsen liituda pühadejärgse lobisemisega, mis pulbitseb õdede toast nagu vaht, kui Sharma, üks osakonna arstidest, kabinetist väljub, et ringkäigule minna. Ta näeb oma neljakümne seitsmest aastast palju vanem välja, nagu oleks jõulud teda vanemaks teinud. Ta on veel täpsem ja jäigem kui tavaliselt, nagu oleks jõuluvana talle uue aurutriikraua, tollipulga ja juuksevaha toonud. Tema väiksed vuntsid, samuti ka juuksed, on pigimustad, läikivad ja sümmeetrilised. Tema õlad on täisnurksed ja kolm pastakat rinnataskus – must, sinine ja punane – on valmis tegutsema. See teeb rahutuks. Kuidas saab keegi temataoline töötada kuse ja okse keskel? Tunnen Sharmaga ringkäiku tehes alati ärevust, justkui määraksin teda juba lamatistest ja roojamisest rääkideski.

Kuulen õdede toast Maryt uue abiõe Lizzie'ga lobisemas. Lizzie hakkab millegi peale, mida Mary ütleb, naerma. Mõlemad olid jõulude ajal tööl olnud. Mary pole kerge iseloomuga, mul on hea meel, et nad klapivad.

Ma võtan valvelauast kausta märkmetega. Sharmale meeldib teha ringkäiku vanemõega, mitte põetajatega. Kahtlustan, et ta ei taha lihtsalt liiga paljudega rääkida. Osakonna juhatajana olen mina täna välja kutsutud. Pöördun Sharma poole.

„Tere, härra Sharma. Kuidas pühad läksid?”

„*Bonum*. Tänan küsimast. Kas jätkame?” Sharma puistab jutu sisse ladinakeelseid fraase, mis ärritab Maryt – „Täispuhutud ülbik. Kelleks ta ennast peab? Julius Caesariks?” –, aga mind ajab see ainult naerma.